

ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์กับการบริหารจัดการ
ความเสี่ยงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษา ประถมศึกษาสงขลา เขต 1

RELATIONSHIP BETWEEN STRATEGIC LEADERSHIP OF
SCHOOL ADMINISTRATORS AND RISK MANAGEMENT
UNDER SONGKHLA PRIMARY EDUCATIONAL
SERVICE AREA OFFICE 1

นัตถนิชา สังข์ศิลป์เลิศ^{1*} และศรุติพงศ์ ภูวัชรวรานนท์²
Nuttanicha Sungsillear^{1*} and Saruthipong Bhuwatvaranon²

Received Date: April 21, 2021

Revised Date: May 17, 2021

Accepted Date: May 22, 2021

¹ นิสิตระดับมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

* Corresponding author, E-mail: nuttanicha.su@skru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 2) เพื่อศึกษาระดับการบริหารจัดการความเสี่ยงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 และ 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์กับการบริหารจัดการความเสี่ยงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 317 คน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถาม แบบตรวจสอบรายการ (Check list) และแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) โดยค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ เท่ากับ 0.989 สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน นำเสนอการวิเคราะห์รายคู่ลายเส้นด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป AMOS ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด การบริหารจัดการความเสี่ยงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์กับการบริหารจัดการความเสี่ยงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

สงขลา เขต 1 มีความสัมพันธ์กันทางบวก ในระดับสูง ($r = .70$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: ความสัมพันธ์, ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์, การบริหารจัดการความเสี่ยง

Abstract

The purposes of this research were to 1) investigate the level of school administrators' strategic leadership in Songkhla Primary Educational Service Area Office 1; 2) explore the level of school administrators' risk management in Songkhla Primary Educational Service Area Office 1; and 3) study the level of relationship between strategic leadership and risk management of school administrators Songkhla Primary Educational Service Area Office 1. The samples were 317 school teachers in Songkhla Primary Educational Service Area Office 1. The instrument used in this study was a questionnaire divided into three sections. The overall reliability of the questionnaire was .989. Data were analyzed by using frequency, percentage, mean, standard deviation and the Pearson product-moment correlation coefficient. Structural Equation Model analysis were performed using AMOS.

The findings were as follows:

1) the overall strategic leadership of school administrators in Songkhla Primary Educational Service Area Office 1 was at the highest level.

2) the overall risk management of school administrators in Songkhla Primary Educational Service Area Office 1 was at high level.

3) the relationship between strategic leadership and risk management of school administrators Songkhla Primary Educational Service Area Office 1 was positively related ($r=.70$) at a .01 level of significance. The relationship between visionary leadership and strategic risk management was the highest.

Keywords: Relationship, Strategic Leadership, Risk Management

1. บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 มาตรา 6 มุ่งหวังให้การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทย ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (พระราชบัญญัติการศึกษา, 2562 : น. 5) แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 ได้ระบุบทบาทของผู้บริหารว่า เป็นผู้มีภาวะผู้นำ มีคุณธรรมจริยธรรม มีความสามารถทั้งด้านบริหารและวิชาการ

ตามสมรรถนะและมาตรฐานตำแหน่งและบริหารงานอย่างมีธรรมาภิบาล (แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579, 2560 : น. 91) สอดคล้องกับ ข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ พ.ศ. 2556 หมวด 2 มาตรฐานการปฏิบัติงานผู้ประกอบการวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษาในมาตรฐานที่ 12 สร้างโอกาสในการพัฒนาได้ทุกสถานการณ์ การพัฒนาองค์กรให้ก้าวหน้าอย่างยั่งยืน ผู้บริหารจำเป็นต้องรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง และสามารถจัดการกับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงในอนาคต และกล้าที่จะตัดสินใจดำเนินการเพื่อผลในอนาคต (ข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ, 2556 : น. 69 - 70)

ผู้บริหารสถานศึกษาถือเป็นหัวใจสำคัญในการขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลง ทั้งนี้ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีภาวะผู้นำที่เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลง แสดงภาวะผู้นำให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเกิดความศรัทธาเชื่อมั่น และเลื่อมใสในตัวผู้บริหารโดยบทบาทและหน้าที่ ผู้บริหารในยุคปัจจุบันต้องมีคุณสมบัติในการนำพาองค์กรก้าวไปข้างหน้าอย่างมีเป้าหมาย ผู้นำเชิงกลยุทธ์ (Strategic Leadership) เป็นรูปแบบของผู้นำสมัยใหม่ที่นำความสำเร็จมาให้แก่องค์กร ความเป็นผู้นำเชิงกลยุทธ์เริ่มจากการมีคุณสมบัติสำคัญ คือ เป็นผู้วิสัยทัศน์กว้างไกล จะนำวิสัยทัศน์มาสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นผลสำเร็จตามขั้นตอน (เนตร์พัฒนา ยาวีราช, 2550 : น. 44) ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์เป็นกระบวนการกำหนดทิศทางการสร้างทางเลือกและการนำไปสู่การปฏิบัติ ผู้นำตามทฤษฎีนี้จะเชื่อว่าการที่จะบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กรนั้นมิใช่อาศัยโชคช่วยแต่จะต้องเป็นผลจากการที่คอยติดตามสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงภายในและภายนอกองค์กร การคาดการณ์ถึงอนาคตองค์กรใน

ระยะยาวและการพัฒนายุทธศาสตร์เพื่อมุ่งไปสู่อนาคตที่พึงประสงค์ (วิโรจน์ สารรัตน์, 2548 : น. 284) ยุคปฏิรูปการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำกลยุทธ์จะสามารถวางแผนกลยุทธ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีกลยุทธ์ในการสร้างแรงจูงใจและสร้างมนุษยสัมพันธ์ เพื่อให้บุคลากรปฏิบัติหน้าที่เต็มกำลังความสามารถ รวมถึงมีความสามารถในการแก้ปัญหาและการตัดสินใจ เน้นการมีส่วนร่วมวางแผนปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง อันเป็นพื้นฐานสำคัญในการเปลี่ยนแปลง พัฒนาและปฏิรูปสถานศึกษา (สมชาย เทพแสง และทัศนาศ แสงศักดิ์, 2553 : น. 203)

ดังนั้นภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์จึงน่าจะเป็นรูปแบบภาวะผู้นำที่เหมาะสมกับการบริหารองค์กรในยุคปัจจุบัน และสามารถนำความเจริญก้าวหน้ามาสู่องค์กรทางการศึกษาในยุคการเปลี่ยนผ่านนี้ได้ รังสรรค์ ประเสริฐศรี (2551 : น. 10) กล่าวว่า ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ เป็นผู้ที่มีความสามารถในการคาดการณ์ มีวิสัยทัศน์กว้างไกล มีความยืดหยุ่น และสามารถนำวิสัยทัศน์ไปสู่การปฏิบัติ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร

การบริหารงานภาครัฐแนวใหม่มุ่งความสำเร็จเชิงยุทธศาสตร์ สถานศึกษาเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาคนให้เป็นพลเมืองที่ดีของชาติ ในฐานะหน่วยงานที่มีหน้าที่หล่อหลอมพลเมืองของชาติเพื่อการพัฒนาประเทศ ในอนาคต จึงจำเป็นที่จะต้องใช้กระบวนการบริหารความเสี่ยงในการบริหารจัดการสถานศึกษาให้ครอบคลุมทุกกระบวนการ ทั้งยังเพื่อให้สอดคล้องกับพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2562 ในหมวดที่ 3 มาตรา 9 การจัดทำแผนปฏิบัติราชการของส่วนราชการเป็นแผนห้าปี โดยในมิติที่ 4 ด้านการพัฒนาองค์กรกำหนดให้

“การบริหารความเสี่ยง” เป็นตัวชี้วัดในการบริหารจัดการองค์กรเพื่อส่งเสริมและผลักดันให้มีการบริหารความเสี่ยงที่ดี (พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2562, 2562 : น. 255)

ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่งที่จะช่วยส่งเสริมให้การบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษาประสบความสำเร็จ ทั้งนี้จากการศึกษาปัจจัยเสี่ยงที่สร้างความล้มเหลวให้กับการบริหารความเสี่ยงขององค์กร พบว่า การขาดการสนับสนุนจากผู้บริหารระดับกลางและระดับสูง การขาดวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนในการวางแผนกลยุทธ์ การขาดการสื่อสารให้พนักงานทุกคนทราบถึงวิสัยทัศน์และสิ่งที่กำลังจะเกิดขึ้นในอนาคต การขาดการสร้างทีมสนับสนุน การมองทุกอย่างเป็นอุปสรรค และการกำหนดกลยุทธ์ที่ล้มเหลว ส่งผลให้การบริหารจัดการความเสี่ยงไม่ประสบความสำเร็จ (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2562)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 รับผิดชอบบริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีสถานศึกษาในสังกัดจำนวน 138 โรงเรียน จากการศึกษารายงานผลการดำเนินงาน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 มีผลการติดตาม ประเมินการบริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานแสดงให้เห็นถึงความสำเร็จในการดำเนินงาน ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 โดยการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน ทั้งภายในและภายนอก ที่ผ่านมานับว่าประสบความสำเร็จในระดับที่น่าพอใจแสดงให้เห็นถึงการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1, 2562 : น. 1 - 58) ในภาพรวมสะท้อนให้เห็นถึงการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นหัวใจสำคัญต่อ

ความสำเร็จและความก้าวหน้าของสถานศึกษา แต่อย่างไรก็ตามผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์สูง จะมีการจัดการความเสี่ยงต่ำ ดังที่ Posner (2007 อ้างถึงใน ศราวุธ ชุมภูราช, 2562) เสนอว่าความล้มเหลวขององค์กรไม่ได้เกิดจากการขาดเงินทุนหรือขาดข้อมูล ขาดความเชี่ยวชาญแต่เกิดจากผู้บริหารขาดความเข้าใจในการวางกลยุทธ์ จึงละเลยการจัดการความเสี่ยงในองค์กร และให้น้ำหนักกับความสามารถของภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1

2.2 เพื่อศึกษาระดับการบริหารจัดการความเสี่ยงของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1

2.3 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์กับการบริหารจัดการความเสี่ยงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1

3. แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อช่วยกำหนดแนวทางในการวิจัยครั้งนี้ โดยมีแนวคิดทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษาดังนี้ ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของนักการศึกษาหลายท่านโดยการศึกษาความหมาย ความสำคัญ องค์ประกอบจาก DuBrin (2007) และท่านอื่น ๆ พอสรุปได้ว่า ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ หมายถึง พฤติกรรมที่ผู้บริหาร

แสดงออกให้เห็นในการกำหนดทิศทางและการกระตุ้นสร้างแรงบันดาลใจให้แก่สมาชิกที่เป็นกระบวนการพัฒนาความสามารถของผู้ร่วมงานไปสู่ระดับที่สูงขึ้นและมีศักยภาพมากขึ้น ทำให้เกิดการตระหนักรู้ในการกิจและวิสัยทัศน์ของกลุ่ม จูงใจให้ผู้ร่วมงานเกิดพลังร่วมในการพัฒนาปรับเปลี่ยนสถานศึกษาให้ดีขึ้น และผลักดันให้การบริหารเชิงกลยุทธ์ประสบความสำเร็จ ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ตามแนวคิดของ DuBrin (2007) คือ 1) ผู้นำที่มีความคิดความเข้าใจระดับสูง 2) ความสามารถในการนำปัจจัยนำเข้าต่าง ๆ มากำหนดกลยุทธ์ 3) การมีความคาดหวังและการสร้างโอกาสสำหรับอนาคต 4) การคิดเชิงปฏิบัติ และ 5) การกำหนดวิสัยทัศน์

นอกจากนี้ผู้วิจัยศึกษา การบริหารจัดการความเสี่ยงของ สำนักปลัดกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2562 พอสรุปได้ว่า การบริหารจัดการความเสี่ยง หมายถึง แนวทางในการกำหนดกระบวนการ หรือขั้นตอนการดำเนินงานที่สามารถควบคุมกิจกรรม รวมถึงการดำเนินงานต่าง ๆ ของผู้บริหาร เพื่อลดโอกาสที่จะเกิดความเสี่ยง โดยสามารถประเมิน ตรวจสอบ และควบคุมให้เกิดขึ้นอยู่ในระดับที่ยอมรับได้ ซึ่งยึดนิยามศัพท์ตาม สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2562 และนำมาสังเคราะห์เพิ่มเติมจึงที่กำหนดความเสี่ยง ไว้ 4 ด้าน ประกอบด้วย 1) ความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ 2) ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติงาน 3) ความเสี่ยงด้านการเงิน และ 4) ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติตามกฎหมายและกฎระเบียบ

ผลจากการทบทวนวรรณกรรมในประเด็นข้างต้นทำให้ผู้วิจัยได้สังเคราะห์เนื้อหาต่าง ๆ เป็นแนวทางในการกำหนดตัวแปรในการศึกษา

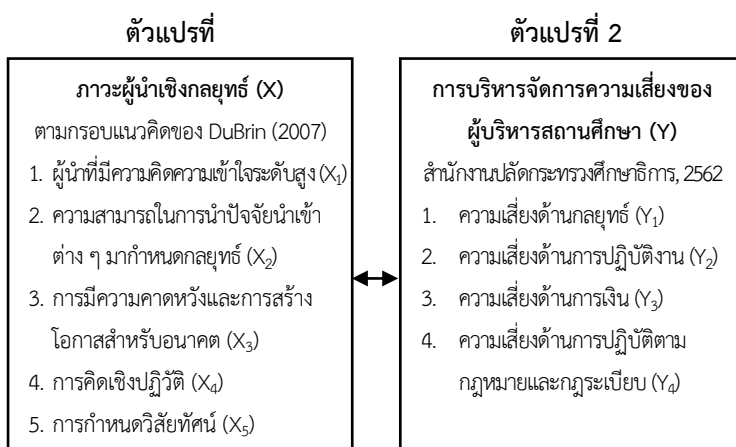
สร้างกรอบแนวคิดการวิจัย นิยามศัพท์ ตลอดจนสร้างแบบสอบถามเพื่อเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลในลำดับต่อไป

4. สมมติฐานการวิจัย

ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์และการบริหารจัดการความเสี่ยงของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 มีความสัมพันธ์กันทางบวก

5. กรอบแนวคิด

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้กำหนดขึ้นเป็นกรอบแนวคิดการวิจัยได้ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ที่มา : คณะผู้วิจัย (2564)

6. วิธีการดำเนินการวิจัย

6.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 1,703 คน จาก 138 โรงเรียน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1, น. 2563) กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 317 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางคำนวณสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกนจากนั้น สุ่มแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ตามสัดส่วนขนาดโรงเรียน โดยเทียบบัญญัติไตรยางศ์ตามสัดส่วนของขนาดโรงเรียนและสุ่มครูในแต่ละโรงเรียนด้วยการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยวิธีการจับสลาก

6.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยนี้ใช้ คือ แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ตอน ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้สอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา ตอนที่ 3 การบริหารจัดการความเสี่ยงของผู้บริหารสถานศึกษา หากคุณภาพเครื่องมือโดยวิธีการวิเคราะห์ความสอดคล้อง (IOC) มีค่าเท่ากับ 1.00 นำแบบเสนอโครงการวิจัยและแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือเสนอต่อสถาบันวิจัยในมนุษยมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลาเพื่อขอใบรับรองการทำวิจัยในมนุษย์และขออนุญาตเก็บข้อมูลจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 จากนั้นผู้วิจัยจึงได้นำแบบสอบถามไปทำการหาคุณภาพด้วยการ Try out หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ เท่ากับ 0.989 และนำแบบสอบถามใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

6.3 วิธีการวิเคราะห์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป โดยข้อมูลด้านสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ ร้อยละ ความถี่ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

7. ผลการวิจัย

การนำเสนอสรุปผลการวิจัยความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์กับการบริหารจัดการความเสี่ยงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 ตามวัตถุประสงค์ดังนี้

7.1 ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านผู้นำที่มีความคิดความเข้าใจระดับสูง รองลงมา คือ ด้านความสามารถในการนำปัจจัยนำเข้าต่าง ๆ มากำหนดกลยุทธ์ ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ ด้านการมีความคาดหวังและการสร้างโอกาสสำหรับอนาคต และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การคิดเชิงปฏิบัติ

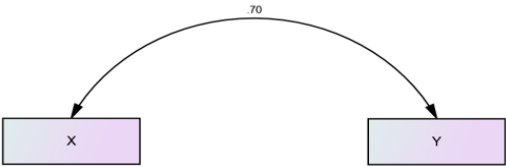
7.2 การบริหารจัดการความเสี่ยงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการเงิน รองลงมา คือ ด้านกลยุทธ์ ด้านการปฏิบัติตามกฎหมายและกฎระเบียบ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการปฏิบัติงาน

7.3 ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์กับการบริหารจัดการความเสี่ยงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 มีความสัมพันธ์กันทางบวก ในระดับสูง ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์กับการบริหารจัดการความเสี่ยงของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 (n=317)

	ตัวแปร	r	Sig	ระดับ	ทิศทาง
ตัวแปร	ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ (X)	.70**	.01	มาก	บวก
	การบริหารจัดการความเสี่ยง (Y)				

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ภาพที่ 2 เส้นทางภาพรวมความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์กับการบริหารจัดการความเสี่ยงของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1

ที่มา : คณะผู้วิจัย (2564)

8. การอภิปรายผล

8.1 ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด การที่ผลวิจัยปรากฏเช่นนี้แสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีการพัฒนากระบวนการบริหารจัดการ เพื่อให้สอดคล้องกับการกระจายอำนาจการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ เน้นการมีส่วนร่วมโดยให้ทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาได้เข้ามาร่วมกันกำหนดแนวทางการวางแผน การดำเนินงาน และปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้งานเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล ผู้บริหารมีการพัฒนาและปรับเปลี่ยนบทบาทหน้าที่ของตน มีความสามารถในการคิดเชิงวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดเชิงเปรียบเทียบ คิดอย่างเป็นระบบ มีทักษะและไหวพริบในการทำงานอย่างสร้างสรรค์ สอดคล้องกับ Davies et al. (2006: 109-124) กล่าวว่า ผู้นำเชิงกลยุทธ์ที่ประสบความสำเร็จต้องมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ คิดอย่างเป็นระบบ และมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการทำงาน นอกจากนี้ ผู้บริหารยังมีความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงานให้สำเร็จบรรลุเป้าหมาย มีการบริหารข้อมูลโดยจัดข้อมูลเป็นระบบสารสนเทศ พัฒนาบุคลากรให้มีความคิดเชิงกลยุทธ์และมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ แสวงหาความรู้ ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์เพื่อกำหนดเป้าหมายและทิศทางของโรงเรียนอย่างชัดเจน มีการติดตาม รายงานผล และพัฒนาแผนงาน โครงการต่าง ๆ โดยให้บุคลากรทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและปฏิบัติงาน

นอกจากนี้ ผู้บริหารสถานศึกษามีความสามารถระดมทรัพยากรจากชุมชนและหน่วยงานภายนอก รวมทั้งความสามารถในการคิดและประยุกต์ใช้ความรู้ให้เกิดประโยชน์ต่อสถานศึกษามีความสามารถในการวางแผน คาดการณ์อนาคตของสถานศึกษา แสวงหาโอกาสและอาศัยประสบการณ์ในการบริหาร เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง และความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี มีความสามารถเชิงรุกในการแก้ปัญหาอย่างเร่งด่วน มีการบริหารจัดการที่ดี เป็นนักวางแผนกลยุทธ์ขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ และมีแนวคิดเชิงรุก วิเคราะห์ผลการดำเนินงานที่ผ่านมาเพื่อปรับปรุงและพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น มีการคิดเชิงบูรณาการมีความสามารถในการคิดแบบองค์รวม พัฒนาสถานศึกษาแบบยั่งยืน สร้างแรงบันดาลใจให้บุคลากร มีการศึกษาความสำเร็จของสถานศึกษาที่เป็นเลิศเพื่อพัฒนาสถานศึกษา รวมไปถึงผู้บริหารเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของสถานศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าประสงค์หรือสภาพของสถานศึกษาที่ต้องการให้เป็นในอนาคตอย่างชัดเจน สอดรับกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม สถานการณ์ปัจจุบัน และเป้าหมายเชิงกลยุทธ์ของรัฐ ผู้บริหารสถานศึกษามีการตรวจสอบความเป็นไปได้ของวิสัยทัศน์ กำกับ ติดตาม ประเมินผล ทบทวนวิสัยทัศน์และการปฏิบัติตามลำดับขั้นตอน มีการนำวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ แผนงานและโครงการต่าง ๆ ลงสู่การปฏิบัติในโรงเรียนอย่างชัดเจน สอดคล้องกับ เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ (2550 : น. 4) ได้อธิบายว่าการสร้างวิสัยทัศน์เป็นการสร้างฝันที่เป็นจริงขององค์กรที่มีความเป็นเลิศเป็นการสร้างภาพอนาคตที่ผู้ปรารถนาจะให้องค์กรของตนเป็นเช่นนั้น และสอดคล้องกับแนวคิดของ DuBrin (2007: p. 393 - 394) ได้กล่าวถึง

องค์ประกอบของผู้นำเชิงกลยุทธ์ ซึ่งประกอบด้วย ความคิดความเข้าใจ ระดับสูง ความสามารถในการนำปัจจัยนำเข้าต่าง ๆ มากำหนดกลยุทธ์ การมีความคาดหวังและการสร้างโอกาสสำหรับอนาคต การคิดเชิงปฏิกิริยา และการกำหนดกลยุทธ์ จึงน่าจะเป็นเหตุผลที่ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 มีภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด

ผลการวิจัยนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ จิรัชญา ผาโล (2558 : น. 134 - 135) ที่ศึกษาเกี่ยวกับการบริหารเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน ในเขตภาคเหนือตอนบน พบว่า การบริหารเชิงกลยุทธ์เป็นหัวใจสำคัญของการบริหารเนื่องจากองค์การต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงทั้งจากสภาพแวดล้อมภายนอกและสภาพแวดล้อมภายใน ผู้บริหารจึงต้องเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการบริหารงานต่าง ๆ ของสถานศึกษา มีทักษะในการบริหารเชิงกลยุทธ์ มีวิสัยทัศน์และมีความเข้าใจต่อการเปลี่ยนแปลงในอนาคต สามารถปรับวิธีการบริหารให้ทันต่อสถานการณ์โดยกำหนดทิศทางการพัฒนาได้อย่างชัดเจนเพื่อให้บรรลุผลตามเป้าหมายที่กำหนดโดยมีการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทั้งภายนอกและภายใน เปิดโอกาสให้บุคลากรได้มีส่วนร่วมรวมถึงแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ คิดวิเคราะห์คิดสร้างสรรค์ในการวางแผนและดำเนินงาน เพื่อพัฒนาสถานศึกษา และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ วรณฤดี มณฑลจรัส (2562 : น. 244 - 260) ศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา ในโครงการโรงเรียนประชารัฐ กรณีศึกษาจังหวัดพัทลุง พบว่า

ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในโครงการโรงเรียนประชารัฐ
กรณีศึกษาจังหวัดพัทลุง ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

8.2 การบริหารจัดการความเสี่ยงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ใน
ระดับมาก การที่ผลวิจัยปรากฏเช่นนี้แสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารสถานศึกษา
สามารถวิเคราะห์ กำหนดแนวทาง กระบวนการดำเนินงานขององค์กรอย่างเป็นระบบ กำหนดวิธีการสื่อสารที่ดี เพื่อให้บุคลากรและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้
มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการความเสี่ยง เพื่อเป็นการป้องกันหรือลดความ
เสี่ยงที่จะมีผลกระทบต่อการบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร สอดคล้องกับ
ศิลปพร ศรีจันทเพชร (2555 : น. 1 - 3) ที่ได้กล่าวว่า ผู้บริหารมีหน้าที่และ
ความรับผิดชอบโดยตรงต่อการบริหารความเสี่ยงจะต้องเป็นผู้นำและกำหนด
ทิศทางการบริหารความเสี่ยงให้กับองค์กร กำหนดกลยุทธ์ นโยบายและ
วัตถุประสงค์ระดับองค์กร การวางแผน ระดับความเสี่ยงที่ยอมรับได้และ
วัฒนธรรมองค์กรการปฏิบัติของผู้บริหารต้องคำนึงถึงโครงสร้างองค์กร การ
สื่อสารในองค์กร

นอกจากนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาใช้กระบวนการในการบริหาร
จัดการความเสี่ยงที่ช่วยให้องค์กรลดมูลเหตุของแต่ละโอกาสที่จะเกิดความ
เสียหายหรือทำให้ระดับและขนาดของความเสียหาย อยู่ในระดับที่องค์กร
ยอมรับได้ ประเมินได้ ควบคุมได้ และตรวจสอบได้อย่างเป็นระบบ คำนึงถึง
การบรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมาย โอกาสและผลกระทบที่เกิดขึ้น
ตลอดจนปฏิบัติงานตามภารกิจหลักของหน่วยงาน เพื่อกำหนดมาตรการหรือ
แนวทางในการบริหารความเสี่ยง สอดคล้องกับสำนักปลัดกระทรวง

ศึกษาธิการ (2562 : น. 38) ได้กำหนดบทบาทหน้าที่ของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารความเสี่ยง ผู้บริหารระดับสูงทำหน้าที่กำหนดนโยบายและแต่งตั้งคณะทำงานการบริหารความเสี่ยงและกำกับดูแลให้มีการดำเนินการตามแผนบริหารความเสี่ยง จึงน่าจะเป็นเหตุผลที่ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 มีการบริหารจัดการความเสี่ยง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

ผลการวิจัยนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ จรรย์รัศม์ อินนพคุณ (2563: น. 91) ที่ศึกษาเกี่ยวกับการจัดการความเสี่ยงในหน่วยงานภาครัฐ กรณีศึกษาหน่วยงานราชการอำเภอเมือง จังหวัดสระบุรี พบว่า การจัดการความเสี่ยงในหน่วยงานภาครัฐโดยรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน การจัดการความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ ด้านการปฏิบัติงาน ด้านการเงิน ด้านกฎหมายและกฎระเบียบ และด้านนโยบายที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการความเสี่ยงของหน่วยงานภาครัฐต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และสอดคล้องกับ งานวิจัยของ ปิยะรัตน์ เสนีย์ชัย (2554 : น. 67) ที่ศึกษาเกี่ยวกับการบริหารความเสี่ยงของผู้บริหารสถานศึกษา ตามทัศนะของข้าราชการครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นราธิวาส เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ระดับการบริหารความเสี่ยงของผู้บริหารสถานศึกษา ตามทัศนะของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นราธิวาส เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ขวัญแก้ว จันทรัตน์ (2562 : น. 78) ศึกษาเกี่ยวกับการบริหารความเสี่ยงทางการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 3 พบว่า

ครุมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารความเสี่ยงของผู้บริหารสถานศึกษา
อยู่ในระดับมาก

8.3 ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์กับการบริหารจัดการ
ความเสี่ยงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาสงขลา เขต 1 มีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับสูง อย่างมี
นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 การที่ผลวิจัยปรากฏเช่นนี้แสดงให้เห็นว่า
ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์เป็นรูปแบบภาวะผู้นำรูปแบบหนึ่งที่เหมาะสมกับการ
บริหารองค์กรในยุคปัจจุบัน ที่สามารถนำความเจริญก้าวหน้ามาสู่
สถานศึกษา ผู้นำเชิงกลยุทธ์มีคุณสมบัติสำคัญคือ เป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกล
นำวิสัยทัศน์มาสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นผลสำเร็จตามขั้นตอน เป็นปัจจัยที่
สำคัญประการหนึ่งที่ช่วยส่งเสริมให้การบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษา
ประสบความสำเร็จ และภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษามีส่วน
สำคัญอย่างยิ่งต่อการส่งเสริมและยกระดับคุณภาพการบริหารจัดการความ
เสี่ยง สอดคล้องกับ เนตร์พัฒนา ยาวีราษ (2560 : น. 182) ที่ได้กล่าวว่า
ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ คือ รูปแบบของผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ มองการณ์ไกลใน
อนาคตถึงสิ่งที่ต้องการให้เกิดขึ้นในระยะยาวข้างหน้า และวางแผนกลยุทธ์
เพื่อไปสู่จุดหมายปลายทางที่ตั้งใจไว้ และสอดคล้องกับ ธร สุนทรายุทธ
(2550: น. 18) ที่ได้กล่าวว่า การที่องค์กรต่าง ๆ นำกระบวนการบริหารความ
เสี่ยงมาใช้ จะช่วยเป็นหลักประกันในการดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายที่วาง
ไว้ เนื่องจากการบริหารความเสี่ยงเป็นทิศทางการทำนายอนาคตอย่างมี
เหตุผล มีหลักการ และหาวิถีทางลดหรือป้องกันความเสียหายในกระบวนการ
ทำงานแต่ละขั้นตอน ดังนั้นการที่ผู้บริหารสถานศึกษานำกระบวนการบริหาร

ความเสี่ยงมาใช้ในการบริหารงาน จะช่วยให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ และเป็นการป้องกันโอกาสที่จะเกิดความสูญเสีย

นอกจากนี้ ผู้นำเชิงกลยุทธ์มีความสนใจต่อสภาพแวดล้อมภายนอก ที่มีผลกระทบต่อการกำหนดกลยุทธ์ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารที่มีวิสัยทัศน์ มีการวางแผนกลยุทธ์ในการบริหารงานอย่างเป็นระบบ มีความสามารถในการกำหนดทิศทางและถ่ายทอดวิสัยทัศน์ในการบริหารจะมีการกระตุ้น ส่งเสริมประสิทธิภาพ การปฏิบัติงานของผู้ใต้บังคับบัญชาและบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่มาให้เกิดความคุ้มค่ามีประสิทธิภาพ เห็นความสำคัญกับการกำหนดทิศทางเชิงกลยุทธ์ขององค์กร จะมีการดำเนินการกำหนดเกณฑ์มาตรฐานประเมินโอกาสของการเกิดความเสี่ยง เพื่อวิเคราะห์และจัดลำดับ ความเสี่ยงขององค์กร สอดคล้องกับ สมชาย ภคภาสน์วิวัฒน์ (2551: น. 29 - 30) ที่กล่าวว่า ผู้นำเชิงกลยุทธ์จะมีการวิเคราะห์เชิงกลยุทธ์ และสอดคล้องกับกระบวนการบริหารความเสี่ยงของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ตามมาตรฐาน COSO

ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ กิตติภักดิ์ รัตตานุสรณ์ (2561: 84) ศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารความเสี่ยงของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 พบว่า ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนโดยรวมมีความสัมพันธ์กันทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

เมื่อพิจารณาเป็นรายคู่ พบว่า คู่ที่มีความสัมพันธ์กันสูงสุด คือ ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการกำหนดวิสัยทัศน์กับการบริหารจัดการความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา

การที่ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้แสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารสถานศึกษา มีการกำหนดวิสัยทัศน์ที่เอื้อต่อความสำเร็จของสถานศึกษา เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของสถานศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ การสร้างวิสัยทัศน์ เผยแพร่วิสัยทัศน์ และนำวิสัยทัศน์ไปสู่การปฏิบัติจริงได้ เป็นผลสำเร็จ โดยวิธีการหลอมวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาลงไปสู่นโยบาย เป้าหมาย แผนงาน โครงการ กิจกรรมประจำวันของสถานศึกษา และสร้างความสัมพันธ์อันดีกับคณะครู มีทักษะการสื่อสารที่ดี แสดงออกถึงวิสัยทัศน์ของตนอย่างเด่นชัด เข้าใจบริบทของสถานศึกษา ให้ความสำคัญในการศึกษาสภาพปัจจุบัน และศึกษาแนวโน้มของสถานศึกษาในอนาคต รวมทั้งวิเคราะห์สิ่งแวดล้อมเพื่อแสวงหาโอกาส และหลีกเลี่ยงความเสี่ยงหรืออุปสรรค สอดคล้องกับแนวคิดของ DuBrin (2007: p. 396) กล่าวว่า การกำหนดวิสัยทัศน์ เป็นการกำหนดสภาพขององค์กรที่ต้องการจะเป็นในอนาคตหรือเป็นเป้าหมายที่มีลักษณะกว้าง ๆ ซึ่งเป็นความต้องการในอนาคต เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ เน้นการทำงานเป็นทีม และสอดคล้องกับ Ireland and Hitt (1999: p. 48 - 57) ให้ทัศนะเกี่ยวกับผู้นำเชิงกลยุทธ์ที่เหมาะสมกับศตวรรษที่ 21 ว่าขณะที่บริบทโลกาภิวัตน์ขยายตัวเพิ่มขึ้นทั้งแนวกว้างและแนวลึกควบคู่กับสภาวะการแข่งขันทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น ผู้นำเชิงกลยุทธ์ต้องสามารถให้วิสัยทัศน์ที่

แจ่มชัดและมีลักษณะที่จูงใจขององค์กรได้เป็นวิสัยทัศน์ที่ได้มาจากบุคคลฝ่ายต่าง ๆ

นอกจากนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถกำหนดทิศทางของวิสัยทัศน์ได้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสิ่งแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกองค์กร และถ่ายทอดวิสัยทัศน์ในการบริหารมีการกระตุ้น ส่งเสริมประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของผู้ใต้บังคับบัญชา บริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่มาใช้ให้เกิดความคุ้มค่าและคุ้มค่าอย่างมีประสิทธิภาพ มีการตรวจสอบและติดตามอย่างเป็นระบบ สร้างค่านิยมและวัฒนธรรมที่ดีภายในองค์กร สร้างจิตสำนึกร่วมกันภายในองค์กร เพื่อความสำเร็จที่ยั่งยืนมีความยุติธรรมและโปร่งใสในการปฏิบัติงาน ยึดหลักธรรมาภิบาลในการปฏิบัติตน วางตนให้เป็นที่ไว้วางใจได้ มีความมั่นใจในตนเอง และเคารพความคิดเห็นของผู้อื่น อีกทั้งยังมีความยืดหยุ่นปรับเปลี่ยนไปตามสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม ผลักดันให้การบริหารเชิงกลยุทธ์ประสบความสำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี จึงมีความสามารถในการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษาได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับ สมชาย ภคภาสน์วิวัฒน์ (2551: น. 29 - 30) ที่กล่าวว่า การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในองค์กร การวิเคราะห์สภาพภายนอกองค์กร และการวิเคราะห์ทัศนคติค่านิยมหรือวัฒนธรรมขององค์กร โดยเป้าหมายของการวิเคราะห์เชิงกลยุทธ์ และสอดคล้องกับ นฤมล สอาดโณม (2550: น. 8) กล่าวว่า ความเสี่ยงด้านกลยุทธ์คือความเสี่ยงที่เกิดจากการกำหนดแผนกลยุทธ์และการนำไปปฏิบัติไม่เหมาะสม อันส่งผลกระทบต่อการบรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่กำหนด

ไว้ ซึ่งมีที่มาจากปัจจัยความเสี่ยงภายนอกและปัจจัยความเสี่ยงจากภายในองค์กร

ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีวิสัยทัศน์ มีการวางแผนบริหารจัดการความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ บริหารงานอย่างเป็นระบบในการบริหารจัดการกับความเสี่ยงโดยคำนึงถึงประสิทธิผลขององค์กร จึงน่าจะเป็นเหตุผลที่สำคัญที่ทำให้ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์มีความสัมพันธ์กับการบริหารจัดการความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา มีความสัมพันธ์กันสูงที่สุด ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคปัจจุบัน ที่เต็มไปด้วยการแข่งขันและการเปลี่ยนแปลงรอบทิศทางจึงมีบทบาทสำคัญที่จะเป็นผู้ขับเคลื่อนการบริหารการพัฒนาไปสู่ความสำเร็จ

ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ กัมมัทกณัฐ สุวรรณรัชภูมิ (2557) ที่ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำกลยุทธ์ : รูปแบบของผู้นำยุคใหม่ พบว่า ปัจจัยภาวะผู้นำกลยุทธ์เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาคุณภาพขององค์กรเพราะผู้บริหารต้องมีวิสัยทัศน์ มีการกำหนดทิศทางขององค์กร วางแผนกลยุทธ์และมีการใช้ความคิดเชิงกลยุทธ์ ตลอดจนมีการควบคุมอย่างมีกลยุทธ์ ซึ่งจะช่วยให้เป้าหมายองค์กรสำเร็จ รวมถึงใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ในการสื่อสารกับผู้ร่วมงาน ให้ความร่วมมือเพื่อบรรลุเป้าหมายของการทำงานด้วยกัน

9. ข้อเสนอแนะ

9.1 จากผลการวิจัย พบว่า การบริหารจัดการความเสี่ยงของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการเงิน มีค่าเฉลี่ยเป็นอันดับต่ำสุด ผู้บริหารสถานศึกษาควร

บริหารความเสี่ยงด้านนี้ด้วยการ ใช้หลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารสถานศึกษาอย่างเคร่งครัด โดยเฉพาะในความเสี่ยงเรื่อง การจัดสรรงบประมาณ การบริหารพัสดุและสินทรัพย์ ค่าใช้จ่ายรายหัว การจัดทำบัญชีการเงิน ใบเสร็จรับเงิน การใช้จ่ายเงิน เงินยืม การจัดทำทะเบียน เป็นต้น

9.2 ควรจัดอบรมเรื่องการจัดการความเสี่ยงแก่ครูและผู้บริหารเพื่อสร้างความตระหนักเป็นการให้ความรู้ ทักษะในการจัดการบริหารจัดการความเสี่ยง และเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานให้ประสบผลสำเร็จ

9.3 ผู้บริหารสถานศึกษาและครูควรศึกษา กฎระเบียบและข้อปฏิบัติต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการความเสี่ยงเพื่อใช้เป็นแนวทางปฏิบัติ

10. กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยครั้งนี้สำเร็จลงได้ด้วยดี ผู้วิจัยขอพระขอบคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศรุตพิงศ์ ภูวัชรวรานนท์ อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ อาจารย์ประจำหลักสูตรการบริหารการศึกษาทุกท่าน ที่กรุณาแนะนำให้คำปรึกษา ถ่ายทอดความรู้ แนวคิด วิธีการและตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ จนเป็นที่เรียบร้อย

11. เอกสารอ้างอิง

- กัณฑ์กณัฐ สุวรรณรัชภูมิ. (2557). *ภาวะผู้นำกลยุทธ์: รูปแบบของผู้ผู้นำยุคใหม่*. วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต (สาขาการบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- กิตติภูมิ รัตตานุสรณ์. (2561). “ศึกษาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารความเสี่ยงของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1.” *วารสารบริหารการศึกษา มศว*. 15(29), 80.
- ขวัญแก้ว จันทรัตน์. (2562). *การบริหารความเสี่ยงทางการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษายะลา เขต 3. ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยหาดใหญ่*.
- จรรยาธัม อินนพคุณ. (2563). “การจัดการความเสี่ยงในหน่วยงานภาครัฐ กรณีศึกษาหน่วยงานราชการ อำเภอเมือง จังหวัดสระบุรี.” *วารสารรัชต์ภาคย์ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*. 14(33), น. 92-93.
- จิรัชญา ผาลา, วีรพันธุ์ ศิริฤทธิ์ (2558). “การบริหารเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน ในเขตภาคเหนือตอนบน.” *วารสารสังคมศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น*. 38(1), น. 134-135.
- ธร สุนทรายุทธ. (2550). *การบริหารจัดการความเสี่ยงทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ: บริษัทเนติกุลการพิมพ์ จำกัด.

- นฤมล สะอาดโณม. (2550). *การบริหารความเสี่ยงองค์กร Enterprise Risk Management*. กรุงเทพฯ: ฐานบุ๊คส์.
- เนตร์พัฒนา ยาวีราข. (2550). *การจัดการสำนักงาน : Office Management*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ บริษัท เซ็นทรัล เอ็กเพรส จำกัด.
- เนตร์พัฒนา ยาวีราข. (2560). *การจัดการสมัยใหม่*. (พิมพ์ครั้งที่ 11). กรุงเทพฯ: ทริปปี้ล กรุ๊ป.
- ปิยะรัตน์ เสนีย์ชัย. (2554). *การบริหารความเสี่ยงของผู้บริหารสถานศึกษา ตามทัศนะของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานราธิวาส เขต 2. สารนิพนธ์การศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์*.
- รังสรรค์ ประเสริฐศรี. (2551). “ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์.” วารสารการจัดการสมัยใหม่. 6(2), น. 10.
- ราชกิจจานุเบกษา. (2556). *ข้อบังคับครุสภว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ พ.ศ. 2556 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2561 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2561 และ (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2562. เล่มที่ 136 ตอนพิเศษ 68 ง หน้า 18 (20 มีนาคม 2562)*
- ราชกิจจานุเบกษา. (2562). *พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ.2562. เล่มที่ 136 ตอนพิเศษ 56 ก หน้า 255 (30 เมษายน 2562)*
- ราชกิจจานุเบกษา. (2562). *พระราชราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553*

และ (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2562. เล่มที่ 136 ตอนที่ 57 ก หน้า 49 (1 พฤษภาคม 2562)

วรรณฤดี มณฑลจรัส และอนุสรฯ สุวรรณวงศ์. (2562). “ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในโครงการโรงเรียนประชารัฐกรณีศึกษาจังหวัดพัทลุง.” *วารสารสถาบันวิจัยญาณสังวร*. 10(2), น. 244-260.

วิโรจน์ สารัตนะ. (2548). *ผู้บริหารโรงเรียน: สามมิติการพัฒนาวิชาชีพสู่ความเป็นผู้บริหารที่มีประสิทธิภาพ*. กรุงเทพฯ: ทิพย์วิสิทธิ์.

ศราวุธ ชุมภุราช. (2562). *ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์กับการจัดการความเสี่ยงของสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดชายแดนใต้*. ปรินญาศึกษาศาตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

ศิลปพร ศรีจันเพชร. (2555). “การบริหารความเสี่ยงกับการกำกับดูแลกิจการ.” *Corporate Governance*. 35(135), น. 1-3.

สมชาย ภาคาสน์วิวัฒน์. (2551). *การบริหารเชิงกลยุทธ์*. (พิมพ์ครั้งที่ 18). กรุงเทพมหานคร: อัมรินทร์ ปริ้นติ้งแอนพับลิซซิง.

สมชาย เทพแสง และทัศนฯ แสงศักดิ์. (2553). “ปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยการบริหารจัดการที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำกลยุทธ์ของผู้บริหารโรงเรียนของจังหวัดทางภาคเหนือตอนบน.” *วารสารศรีนครินทรวิโรฒวิจัยและพัฒนา (สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)*. 2(1), น. 201-210.

เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์. (2550). *ภาวะผู้นำ*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2562). *แผนบริหารความเสี่ยง ประจำปี 2562*. สืบค้นเมื่อ 3 มีนาคม 2563, จาก <http://audit.kpru.ac.th/images/pdf-Knowledge/internal-control-and-risk-Management.pdf>

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1. (2562). *กลุ่มสารสนเทศ*. สืบค้นเมื่อ 12 มีนาคม 2562, จาก <http://data.bopp-ec.info/emis/school>

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579*. กรุงเทพฯ: บริษัท ฟริกหวานกราฟฟิค จำกัด.

Davies, B., Davies, B.J. and Ellison, L. (2006). *Processes Not Plans Are the Key to Strategic Development*. Nottingham: National College for School Leadership.

DuBrin, A. J. (2007). *Leadership: Research findings practice and skills*. 6th ed. Boston MA: Houghton Mifflin.

Ireland, R. D. & Hitt, M. A. (1999). *Achieving and maintaining strategic competitiveness in the twenty-first century: The role of strategic leadership*. Academy of Management Executive, 13(1): p. 43-57.